

Egykorú kép és költemény Kőszeg 1532-i ostromáról.

Kőszeg ostromának és Jurisics Miklós vitézei hősieles el-
lenállásának világtörténeti jelentőségét, az 1532 évi 400-ik év-
forduló alkalmával, számos közleményben méltatták történetíró-
ink. Az ismertetésekkel egyszerre igen sok becses ábrázolás
is előkerült Kőszeg múltjából. Csodálatosképen kikerülte azon-
ban a figyelmet a nagy esemény legrégibb, úgyszólván egykorú
ábrázolása és Hans Sachs nürnbergi mesterdalnoknak Kőszeg
ostromáról is szóló költeménye, amelynek időszerűségével az év-
fordulóval kapcsolatban senki sem foglalkozott.

Budapest régi ábrázolásai után kutatva a bécsi levéltár-
rakban, Schön Erhard, a XVI. század első felében tevékeny
német fametsző munkáinak irodalmában adatot találtunk, mely
szerint egy fametszetén — melyet Hans Sachs költeményének
illusztrálására készített — Kőszeg 1532-i ostromát örökíti meg.
A fametszet egyetlen ismert példánya Londonban, a British
Museum metszetgyűjteményében van (1849-ben Mr. Evanstól
vásárolták). Geisberg azonban eredeti nagyságú hűséges má-
solatát közli kiváló művében. Schön Erhard élete és munkás-
sága, Röttinger tanár kutatása folytán, ma már tisztázottan áll
a műtörténészek előtt¹ és igaz örömeinkre szolgál, hogy ezzel

¹ C. Dodgson: Catalogue of early German and Flemish Woodcuts
in the British Museum London. 1903. I. 493 lap. Itt még mint H. Sebald
Beham műve szerepel.

Max Geisberg: Der deutsche Einblatt-Holzchnitt in der ersten Hälfte
des XVI. Jh. Mapp. 40.

H. Röttinger: Erhard Schön und Niclas Stör. Strassburg, 1905. 175. old.
Keller: Hans Sachs. Stuttgart, 1870—1908. II. 434 és köv. old.

kapcsolatban magyar vonatkozású anyag is előkerült. Schön Erhard műtörténeti jelentőségének méltatása és munkáinak a magyar olvasóközönséggel való megismertetése épen ezért igen kívánatos volna.

Nem célunk most az 1532-i események felsorolása, csupán annyit említünk meg, hogy Kőszeg várának hősieles ellenállása visszatérésre kényszerítette Szolimán szultán hatalmas seregét, melynek célja Bécs megtámadása volt. Ezzel a nagy német kulturközpont megmenekült a török ostromtól. Hans Sachs — akinek ebben az időben volt a fénykora — az 1532-i hadjáratot egy úgynevezett „Spruchgedicht“-ben örökítette meg és rölpap formájában szétküldte a nagyvilágba. A „Spruchgedicht“ Hans Sachsnál a csak elmondásra vagy felolvasásra szánt tanító költeményt jelentette, szemben a „Sangspruch“-hal, melyet éneklésre alkalmas formában írtak meg.

A költeményben így emlékezik meg Kőszeg ostromáról:

Nur, herr, schaw! yetzund widerumb
Ist der Türck mit mercklicher sumb
Ausgezogen auff teutsche land
Und mit starck gewaltiger hand
Belegert Güns, den kleinen fleck,
Doch durch dein hilff gezogen weck.
Als er zwölff stürm het verlorn,
Keret er mit grimmigem zorn
Auf Kerndten und di Stewerмарck
Er straifft und yetz haimsuchet starck,
Die er auch vor oft hat gezupfft,
Mit raub und mord hefftig gerupfft.

A vershez Hans Sachs illusztrátora, Schön Erhard megrajzolta a szultán díszfelvonulását és a vár ostromát. Már maga az ábrázolás is kifejezi, hogy a török sereg útban volt a vár alatt. Útjának más célja volt, mint Kőszeg ostroma. A kis mellékepeződből azonban váratlanul főesemény lett és Bécs vára megszabadult a veszedelemtől.

A kép címe: „Ein Klag zu Gott, vber die grausamliche manigfaltige wütereey desz Blutdurstigen Türcken vmb gnedige hilff.“ A szegélykerettel ellátott fametszet 1143 × 251 mm. nagyságú. A három lemezből álló egybenyomás balról-jobbra haladó felvonulást ábrázol. Előtérben három lovas török harcoss, az elsőnek hosszú toll van a turbánján, lándzsájuk hegyén felnyársalt emberfejek. Azután három lovastrombitás következik, majd egy egyedül lovagoló tiszt, akinek kardja hegyére levágott emberfej van tűzve. Utána Szolimán szultánnak, a „pompás“-nak két ló által húzott kocsija következik, melyet két gyalogos janicsár kísér. Szolimán szultán fején tollakkal díszített koronás turbánt visel, bal kezében kormánypálcát tart. A kocsit négy, pompás tollakkal díszített lovastiszt kíséri és végül megláncolt foglyokat körülfogó janicsárok csapata zárja

be a menetet. A háttérben balra égő falvak látszanak, jobbra Kőszeg várának eredménytelen ostroma. A közölt ábrázolás a menetből tartalmaz egy részletet és Kőszeg várának ostromát is mutatja.

Kőszeg várának hősies ellenállása így tükröződik vissza a kor legkiválóbb költőjének lelkületében és a kitűnő illusztrátor, Schön Erhard, Bécs 1529-i sikertelen ostromának ábrázolása után, vésőjére érdemesítette Jurisics Miklósnak és hős magyar katonáinak eredményes ellenállását. Az esemény valóban nagyjelentőségű volt és megörökítésének Kőszeg története igen értékes adatot köszönhet.

Dr. Borbély Andor.